

Uitspraak der korte o

door

D. Bomhoff, Hz.

Reeds ten jare 1847 werd in het I. Deel van dit *Magazijn* op bladz. 14 de wensch geuit, dat iemand zich verledigen mogt, om al de woorden met de korte *o* bijeen te zamelen en bij elk den klank der *o* aan te wijzen. Die wensch is tot dus verre onvervuld gebleven; en dewijl het te vreezen is, dat hieraan vooreerst niet, ja welligt nimmer, voldaan zal worden, heb ik mij wegens het belang der zaak die moeite getroost. Bij ieder woord is de klank opgegeven, dien ik van mijne vroegste jeugd af door lieden van opvoeding en beschaving in Gelderland hoorde gebruiken, terwijl ik in woorden, omtrent welke ik niet genoegzaam zeker ben, de *o* *twijfelachtig* genoemd heb, in de hoop, dat anderen ons de doorgaande uitspraak dier woorden later zullen opgeven.

Hel-kort = *top, volk.*

Apostel, – artisjok, – belofte,
– bisschop, – blos, – bod, –
bol, – bolk (en alle woorden op
lk), – bollen, – bord (en overal
voor *r*¹), – Bosphorus, – brok, –
bruiloft, – chaos, – colosse.

Dobber, – doch, – dochter,
– dodderig, – Dolf, – dolfijn, –
dop, – dos, – dot, – drog, –
drok, – drol, – drop, – drost,
– fok, – fokken, – folter, –
gedrogt, – gelofte, – glop, –
glos, – god, – golf, – grof, –
grol, – grollen, – grop, – gros,
– hof, – hok, – hol, – holp, –
hop, – hoppe, – hoppen, – hot,
– hotsen, – hotten, – Jakob, –
impost, – jok, – jol.

Kalot, – kocht, – kamelot, –
kapot, – karot, – klok, (*bel*) –
klop, – klos, – klotsen, – knod-
de, – knods, – knok, – knol,
– knot, – kocht, – kodde, –
kodsens, – kof, – koffer, – koffij,
– kok, – kokkelen, – kokos, –
kol, – kolder, – kolf, – kolk, –
kollebloem, – kollen, – klos, –
kolven, – kop, – koppel, –
koppen, – kossem, – kost, –
koster, – kot, – kotter, – knod-

Dof-kort = *op, wol.*

Balkon (en overal voor *n*), –
blok, – bof, – bogchel, – bogt,
– bok, – bokse, – bol, (*bul*),
– bolster, – bom (en overal voor
m, behalve in *zwom*), – bos, –
bosch, – bossen, – bot, (*knook*),
– bots.
Dof, – doffer, – dol, – flod-
der, – galop, – Hottentot.

Katrol, – klok, (*hen*), – knob-
bel, – knoffelen, – kost, (*kon-*
de).

¹In *borrel* (voor een *slokje*) hoort men de *o* veelal *dof-kort*.

de, – krocht, – krodde, – kroft,
– krok, – krol, – knop, –
krot, – labberlot, – lob, – loch,
– lodder, – lof, – log, – lok,
– los, – losch, – lot.

Moggel, – mok, – mokkel, –
mol, – mollig, – molm, – mo-
los, – molsen, – mos, – most,
– mosterd, – noch, – nog, –
nol, – nop, – not, – och, – och-
tend, – of, – offer, – okkernoot,
– oksel, – okshoofd, – ollen,
– olm, – os, – otter, – (*hooi*)
opper, – opperen, (*aan oppers
zetten; te berde brengen,*) – os,
– otter.

Plots, – pok, – pol, – polder,
– poltergeest, – polvij, – post,
– postelein, – pot, – potten, –
prol, – prop, – roch, – rog, –
rogge, – rok, – rokken, – ros,
– rot, – rots, – Rotte, – scha-
vot, – schok, – schol, (*ijsschot,*)
– schot, – schots, – schotsch,
– slodde, – slop, – slot, –
snol, – snot, – sol, – sold, –
sollen, – sop, – spog, – spot,
– sprokkel, – sprout, – stof,
– stok, – stollen, – stolp, –
stop, – stoppel, – strop, –
strot.

Toch, – tocht, – togt, –
tokkelen, – tol, – top, – trog,
– trok, – trop, – vloghaver,
– vlok, – vlot, – vocht, (*van
vechten,*) – vlot, – vos, – Wolter,
– wrok, – zocht, – zog, – zolder,
– zot, – zwol, – zwom.

Mof, – moffel, – mogt, –
moskee, – Moskovië, – most
(*moest,*) – mot, – mots, – mot-
sen, – oorlof, – oorlog, – op, –
opper, (*man,*) – opperen, (*als op-
perman werkzaam wezen*).

Plof, – pochhans, – podde, –
pof, – pogchel, – pogchen, –
pols, – polver, – pop, – pots,
– rob, – roffel, – rogchel, –
rol, – schob, – schoffel, –
schofferen, – schoft, – schop,
– slobberen, – slof, – slok, –
smodde, – smokkel, – smots, –
stobbe, – stotteren.

Tobbe, – (*pan*)toffel, – tot,
– vocht(ig), – vol, – wol,
– wolf, – wolfram.

Dat toonlooze lettergrepen, zoo als in *avond*, *avontuur*, hier niet in aanmerking komen, zal ieder van zelve begripen. Zie I. Deel van dit *Magazijn*, bladz. 19 en volg.

Twijfelachtige.

Bobbel, – botten, (*uitbotten,*) – bottel, (*rozebottel,*) – broddelen, – doft, – dol, (*roeipen,*) – genoffel, – hobbel, – hobbelen, – kastrol, – kog, – molferd, – mossel, – mosch, (*musch,*) – roffiaan, – schol, (*een visch,*) – schollebaar, – scholpen, – snogger, – solfer, – tobben, – tofsteen, – troffel, – vochtel, – vollen.

Toen ik de “Uitspraakleer” van den Heer H. M. C. van Oosterzee aangekondigd zag, voelde ik geen’ twijfel, of ik zou mijne zwarigheden omtrent de uitspraak der tweeërlei korte *o* aldaar zien opgeheven, dewijl eene uitspraakleer ons toch behoort te leeren, hoe men uitspreekt of uitspreken moet. Onmiddellijk ontbood ik het werkje en vond omtrent dit punt niets anders dan:

Ook de enkele *o* in geslotene lettergrepen heeft nog tweeërlei klank, als in *dof* en *lot*, *bot* en *stof*, *dom* en *kost*, een onderscheid, dat niet dan door het gehoor kan worden kenbaar

gemaakt. En wat de *o* in opene lettergrepen en de dubbele *oo* aangaat: daarin moet de uitspraak naauwkeuriger het onderscheid uitdrukken, naarmate onze taal meerdere woorden heeft, welker beteekenis afhangt van de spelling voor het oog en dus van de uitspraak voor het oor

enz. Hiermede zijn we nog geen haar breed verder gekomen; want voor degenen, die niet weten, hoe de als voorbeelden aangevoerde woorden bij eene goede uitspraak luiden, heeft de voorgestelde regel niet het minste nut.

Zutphen, 5 Aug. 1849.